

Parsje Sjoftiem (Deuteronomium 16:18 – 21:9) - Ines

In deze Parsjebespreking wil ik hoofdstuk per hoofdstuk enkele zaken delen die er deze keer voor mij uitsprongen.

Hoofdstuk 16:18-22 + Hoofdstuk 17

De Tora gebiedt in **Deuteronomium 16:18** om rechtbanken op te richten in elke stad ('binnen al uw poorten') van elke stam. Deze rechtbank bestond uit 3 rechters die uitspraak deden over geschillen en geldzaken; kortom: burgerlijk recht. In het Hebreeuws heet dit: **dinei mamonot**. Deze rechters werden bijgestaan door beampten die de uitspraak van de rechters afdwongen – je kan dit vergelijken met politiemannen.

Verder was er ook een hogere rechtbank in elke stam die bestond uit 23 rechters. Deze werden de kleine Sanhedrins genoemd. Zij deden uitspraken in strafzaken; in het Hebreeuws: **dinei nefasjot**, of als een zaak te moeilijk was voor de gewone rechtbank, werd de hogere rechtbank gevraagd om uitspraak te doen.

In **Deuteronomium 17:8** lezen we dat er ook een rechtbank moest zijn in Jeruzalem ('de plaats die G-d zal uitkiezen') die onder andere ook tussenkwam in te moeilijke rechtszaken. Dit hooggerechtshof werd het Grote **Sanhedrin** genoemd en bestond uit 71 rechters. Uiteraard werd daar ook de wet uitgelegd in nieuwe zaken en niet alleen in zaken die onduidelijk of te moeilijk waren.

Al deze rechters, of ze nu tot de gewone rechtbank of tot het hooggerechtshof behoorden, moesten rechtvaardig zijn. De Tora lijst zaken op die ze wel of juist niet mogen doen.

In **Deuteronomium 17:9** staat dat je naar de kohaniem (priesters), Leviëten en de rechter moet gaan. Het is dus wenselijk dat er ook priesters in het Grote Sanhedrin zitten. Waar een rechter de wet, het logische toepast, legt de priester ook de 'geestelijke' zaken uit.

Tussen haakjes: **Chizkuni** merkt iets belangrijks hierover op; hij zegt: *"Dit vers is een duidelijk voorbeeld voor de geleerden die beweren dat de geschreven Tora letterlijk geïnterpreteerd moet worden en dat er geen overeenkomende mondelinge Tora is. Als er geen mondelinge Tora was, wat had het dan voor zin om naar Jeruzalem te reizen om om opheldering te vragen van de meest competente geleerden daar?"*

Doordat het stukje (16:21-22) over een gewijde paal of gewijde steen (je kan het ook lezen als een afgodenboom of pilaar) vlak na het stuk komt waarin G-d opdracht heeft om rechtvaardige rechters aan te stellen; zien de Wijzen dat het aanstellen van een ongeschikte rechter hetzelfde is als het planten van een afgodenboom.

In **Daf Shevui** lezen we dat de Wijzen een verband zien tussen afgoderij, en corruptie en wetteloosheid. In een tijd waarin er misschien minder letterlijke afgodendienst is; is dit heel toepasselijk.

In **Deuteronomium 17:18** lezen we dat de koning een kopie moet maken van de Torarol die Mozes aan de priesters heeft gegeven.

Rashi legt uit dat de koning 2 Torarollen had: één in zijn schatkamer en één die hij overal moest meenemen.

Yalkut David zegt dat er een reden is dat de koning 2 Torarollen moest hebben, namelijk: door zijn grootheid moet hij meer herinnerd worden aan de hogere autoriteit waaraan hij zich moet onderwerpen.

Hoofdstuk 18

Nadat de Tora de rechten en plichten van de koning besproken heeft, gaat de tekst verder met deze van de **kohaniem** (priesters).

In **Deuteronomium 18:6** lezen we: *“Wanneer er een Leviet komt uit een van uw poorten in heel Israël,...”*

Als je dacht dat de priesters altijd, elke dag, dienst deden in de Tempel, dan heb je het mis. De hoofdtaak van de priesters was de Tora onderwijzen aan het volk en een voorbeeld te zijn met hun eigen leven. Ze woonden immers verspreid over het land tussen hun volksgenoten.

In **2 Kronieken 17:7-9** kunnen we duidelijk zien dat de Levieten en de priesters onderricht uit het wetboek van G-d aan het volk gaven.

Mozes had de kohaniem in 8 groepen van wachters ingedeeld die om beurten de dienst in de Tabernakel verrichtten.

David en Samuël hebben er later 24 groepen van gemaakt.

Daardoor was elke priester ongeveer twee keer 1 week per jaar in de Tempel van dienst.

Dus ten tijde van de Tempel waren de kohaniem in 24 groepen, **misjmarot**, onderverdeeld.

De week dat je als priester dienst moest doen, begon je op Sjabbatnamiddag en stopte de vorige groep op dat moment. De nieuwe groep en de vorige groep deelden eerst de **lèchèm hapaniem**, het toonbrood, en de vertrekkende groep zegende de nieuwe groep.

Alle details van deze beurtwissels en wat er allemaal precies gebeurde staat opgeschreven. Je kan het nalezen in de Talmoed (**Tamid 32b:8-12** (Mishna 5:1)).

In **Deuteronomium 18:15** zegt Mozes dat er een profeet zoals hemzelf zal opstaan.

Rabbi Sacks, mag zijn herinnering tot zegen zijn, merkt terecht op dat dit nogal raar klinkt. Hij zegt: *“Mozes was uniek; niemand had zo vaak zo’n duidelijke communicatie met G-d als hij. Geen enkele profeet deed ooit de wonderen die Mozes deed, en vooral kreeg alleen Mozes de autoriteit om de Tora officieel bekend te maken. Hij was de enige wetgever in Israël. De koning en het Sanhedrin hadden beiden de macht om tijdelijke wetten te maken in het belang van de sociale orde. Profeten hadden de autoriteit gekregen om specifieke tijdsgebonden daden te gebieden. Maar niemand kon toevoegen of afdoen van de 613 geboden die G-d via Mozes heeft gegeven.”*

Wat deden de profeten na Mozes dan?

Ze probeerden de mensen terug te brengen naar G-d en naar Zijn Tora.

Hoewel de profeten niets aan de Tora konden toevoegen of afdoen, konden ze wel specifieke tijdsgebonden daden gebieden of doen. Zoals Elia die op de berg Karmel een offer bracht aan G-d (**1Koningen 18:23**) terwijl G-d duidelijk had gezegd dat offers enkel op de plaats die Hij uitkoos, gebracht mochten worden. G-d had in deze uitzonderlijke situatie deze opdracht aan Elia gegeven. Dit betekent niet dat andere Israëlieten dit ook zomaar konden doen. Het was alleen Elia die in deze situatie een duidelijke opdracht van G-d had gekregen. Daarom is dit niet toevoegen aan de Tora; Elia was een goede profeet.

De profeten hebben ook vastendagen ingesteld, zoals de 9^e Av. Ook dit is niet toevoegen aan de Tora. Ze stelden deze dagen in omdat het historisch belangrijke dagen waren voor het volk. Het was belangrijk om deze gebeurtenissen te herinneren en eruit te leren. Ook Jesjoea hield Zich aan deze instellingen (anders had het Sanhedrin Hem veroordeeld).

Tussen haakjes: ook omdat de Tora duidelijk zegt dat een profeet niets aan de Tora mag toevoegen of afdoen, weten we dat Jesjoea, in Zijn rol als profeet, ook een goede profeet was. Zijn uitleggingen van de Tora zijn dus geen toevoegen aan of wegdoen van G-ds woord!

Maar na de vernietiging van de Tempel zijn er geen profeten meer opgestaan. Is profetie sinds die tijd dan verdwenen? Nee, de Wijzen namen die taak over.

Zoals in **Pirke Avot 1:1** staat: *“Mosjé ontving de Tora van de Sinai en gaf haar opgeschreven en mondeling verklaard ter verdere overlevering aan Jehosjoea en Jehosjoea aan de raad der oudsten, deze aan de profeten; de profeten gaven haar ter overlevering aan ‘de mannen van de grote vergadering’.”*

Deze ‘mannen van de grote vergadering’ waren de eerste Wijzen en gaven de mondelinge leer verder door – zoals we ook verder in Pirke Avot 1 kunnen lezen.

Het grote verschil tussen de profetie van de profeten en die van de Wijzen is dat de Wijzen de wijsheid van de profeten in praktische toepassingen gingen vertalen.

Een profeet ging bijvoorbeeld een stad gaan waarschuwen; hij bracht de woorden van G-d over en dan was zijn taak gedaan. Het lag in de handen van de mensen of ze naar zijn woorden gingen luisteren of niet.

Maar, zo zegt **Rabbi Sacks**, de aanpak van de Wijzen was en is helemaal anders. *“Ze onderwijzen het volk, ze vermanen en sporen aan. Zolang er een kans is dat iemand zijn leven gaat beteren, blijven ze hun boodschap herhalen. Ze blijven werken aan de Joodse wet zodat iedereen het kan toepassen.”*

Dit is trouwens ook wat Jesjoea deed: Hij legde bijvoorbeeld door middel van parabellen G-ds woord uit, zodat de mensen het beter begrepen en konden toepassen.

Met andere woorden: de profetie van toen en nu heeft hetzelfde doel: de mensen terugbrengen naar of wijzen op G-d en Zijn woord.

Hoofdstuk 19

In **Deuteronomium 19:14** staat: *“U mag de grenssteen van uw naaste, die de voorouders geplaatst hebben, niet verleggen in uw erfelijk bezit dat u ontvangt in het land dat de HEERE, uw God, u geeft om het in bezit te nemen.”*

Chizkuni zegt dat de reden waarom deze wet hier staat, is omdat de meest ernstige meningsverschillen die leiden tot bloedvergieten over geschillen over grenzen gaat. Dus hij maakt de connectie met het stukje over de vrijsteden dat ervoor komt.

Hoofdstuk 20

Deuteronomium 20:19 zegt dat Israël in een oorlog de vruchtbomen niet mag omhakken omdat het geboomte van het veld de mens is. In het Hebreeuws heet dit gebod: **lo tasjchiet**.

Andere bomen zijn oké om om te hakken, maar vruchtbomen niet.

De **Wijzen** geven verschillende redenen waarom deze vruchtbomen niet omgehakt mogen worden. Eén reden is dat de vruchten van de boom nog zullen gegeten worden nadat de stad ingenomen is. Een andere reden is dat de vruchten van de bomen het leven van de mens ondersteunen.

En nog een reden is omdat de vruchtbomen niet kunnen wegvluchten zoals de mensen wel kunnen doen...

Wat interessant is, is dat we in **2 Koningen 3:19** lezen dat **Elisa** opdracht geeft aan de koning van Israël, de koning van Juda en de koning van Edom om in de strijd tegen Moab wél de goede bomen (dat zijn vruchtbomen) te vellen.

Hoe kan dat, aangezien G-d duidelijk zegt in Deuteronomium dat Israël dat niet mag doen?

Ten eerste moet je bedenken dat het verbod om vruchtbomen om te hakken in de eerste plaats gegeven wordt in de context van de oorlog die Israël moest voeren om het Land in te nemen; dat lezen we in vers 16.

Sforno zegt: *“Moedwillige vernietiging van dergelijke bomen is alleen gerechtvaardigd als het niet zeker is dat de oorlog zonder zo’n actie tot een goed einde zal komen. De veroveringsoorlogen van het Land van Israël, waarvan het succes door G-d gegarandeerd werd, vallen niet in deze categorie want deze gaan gewonnen worden zonder de nood om zulke bomen te vernietigen. Het vernietigen van vruchtdragende bomen in het Land van Israël schaadt het land.”*

Ten tweede geldt ook hier het principe van als G-d iets zegt tegen een profeet in een bepaalde situatie, dit niet zomaar een algemene regel wordt; het is geldig op dat uitzonderlijke moment.

Ten derde heeft G-d in **Deuteronomium 23:6** gezegd dat Israël niet de vrede en het goede mocht zoeken voor de Ammoniet of Moabiet.

De **Ramban** legt uit dat in het geval van de strijd tegen Moab het ‘goede’ ook slaat op de ‘goede vruchtbomen’. Dus het vellen van deze bomen was om Moab te schaden.

In **Deuteronomium 20:19 en 20** staat: *“U kunt er immers van eten; daarom mag u ze niet omhakken om ze een belegeringswal voor u te laten worden, want het geboomte van het veld is de mens. Maar de bomen waarvan u weet dat het geen vruchtbomen zijn, mag u te gronde richten en omhakken...”*

In een diepere laag leggen de Wijzen in **Ta’aniet 7a** uit dat je dit met een Torageleerde kan vergelijken. Als een Torageleerde waardig is, mag je ‘ervan eten maar niet omhakken’, als een Torageleerde niet waardig is mag je ‘te gronde richten en omhakken’.

Ik begrijp hieronder hetzelfde als wat in **Spreuken 3:18** staat; dat de Tora een boom des levens is voor wie haar vastgrijpen. Als we juist Tora-onderwijs horen en als we Tora bestuderen omwille van de Tora Zelf, dan geeft het ons leven. Verkeerd onderwijs en verkeerde redenen moeten we ‘omhakken’.

Maar er is nog een andere diepere laag.

Dit vers leidde de **Wijzen** naar een belangrijk basisprincipe, namelijk: het verbod om iets nodeloos te vernielen.

Kort gezegd: wij hebben de taak om te zorgen voor de wereld en het milieu.

We zien dit basisprincipe terugkomen in verschillende geboden in de Tora, bijvoorbeeld:

Genesis 1:28: onderwerp de aarde, heers over de dieren

Genesis 2:15: bewerk en onderhoud de aarde

Exodus 23:12: op de zevende dag moet u rusten, zodat uw rund en uw ezel kunnen rusten,...

Leviticus 25: Sjabbatsjaar en jubeljaar is rust voor het land

Leviticus 19: geen twee verschillende soorten dieren laten paren, akker niet met twee soorten zaad inzaaien, geen kledingstuk dragen die vervaardigd is uit wol en linnen samen.

We moeten dus bedachtzaam zijn hoe we met G-ds schepping omgaan, hoe we met voedsel omgaan. Als dat al geldt in een oorlog, hoeveel te meer dan in het gewone dagelijkse leven!

Hoofdstuk 21

Hier lezen we wat er moet gebeuren als een onbekende dode (een 'John Doe') gevonden wordt.

In **Mishneh Torah** staat dat zelfs een **kohen gadol** (hogepriester) verplicht is om ritueel onrein te worden en het lichaam moet begraven.

Dit wil veel zeggen, vooral als je bedenkt dat een hogepriester geen contact met doden mag hebben; zelfs niet als het zijn ouder is of zijn echtgenote.

Ook hieruit leidden de Wijzen een belangrijk principe af.

De **Lubavitcher Rebbe** zei : *"Je hebt nooit het recht om te zeggen: 'dit is buiten mijn kracht. Ik ben niet verplicht om hiermee om te gaan.' Als je je van iets door de G-ddelijke Voorzienigheid bewust werd gemaakt, dan betekent dit dat je iets kan doen om het eindresultaat positief te beïnvloeden."*

Met andere woorden: je mag je kop niet in het zand steken.

Wat interessant is, is dat de Wijzen in **Nedarim 64b:6** de volgende vier beschouwen alsof ze dood zijn, of anders gezegd: de volgende vier vergelijken de Wijzen met een dode (en ze baseren dit op verschillende Bijbelteksten): een arme, een melaatse, een blinde en iemand die geen kinderen heeft.

Dus als we het principe toepassen van zelfs voor een onbekende dode te moeten zorgen; zien we dat we ons nooit kunnen onttrekken aan onze verantwoordelijkheid ten opzichte van een arme, melaatse, blinde en kinderloze.

Dit is een principe dat doorheen de hele Bijbel voorkomt: we moeten zorgen voor de zwakkeren. En we mogen daar heel ver in gaan; zo ver zoals een hogepriester zich zou verontreinigen om die onbekende dode te begraven.